

Arkivsak-dok. 23/41934-2
Saksbehandler Marianne Horgen

Saksgang
Utvalg for velferd og folkehelse 2023 - 2027

Møtedato
06.02.2024

Sak nr.

Høringssvar Barnevernsinstitusjonsutvalgets NOU 2023:24

Innstillingssak.

Medsaksbehandlere:

Anette Fjeld, virksomhetsleder PPT

Elsie Thorkildsen, Barnevernstjenesten

Gunn Marit Haglund barnevernstjenesten

Berit Synnøve Dahle, Kompetansesenter rus og psykisk helse

Kommunedirektørens innstilling:

Sarpsborg kommune avgir høringssvar i samsvar med kommunedirektørens synspunkter, slik det framkommer av saksframlegget.

Vedlegg:

Sammendrag:

Barne- og familiedepartementet har lagt NOU 2023:24 «Med barnet hele vegen – barnevernsinstitusjoner som har barnas tillit» ut på høring.

Rapporten belyser svakheter både omkring institusjonstilbudet slik det fungerer i dag, og samhandlingsutfordringer og uklare ansvarsforhold i det tverrfaglige arbeidet mellom barnevern, helse og kriminalomsorg. Forslagene til endringer og forbedringer vil medføre at institusjonstilbud for barn og unge blir betydelig styrket og være avgjørende for barns livskvalitet, helse, og fremtidige muligheter. En økt satsing på rett omsorg og støtte for barn kan ha betydelige langsiktige positive effekter, ikke bare for individet, men også for samfunnet.

Kommunedirektøren anbefaler at Sarpsborg kommune gir en uttalelse med vekt på hvordan anbefalingene vil kunne påvirke kommunens drift. Kommunedirektøren stiller seg bak de fleste foreslåtte tiltakene.

Utredning:

I juni 2022 oppnevnte Regjeringen et utvalg, Barnevernsinstitusjonsutvalget. Utvalget skulle vurdere institusjonsbarnevernets oppgaver, rammer, omfang og organisering, samt samhandling med andre sektorer som har ansvar for barn og unge med store og sammensatte behov. Utvalget har jobbet sammen med et eget ungdomsutvalg, med ungdommer med egen erfaring fra barnevernet. Utvalgets anbefalinger berører både barnevernet, helsesektoren og justissektoren.

Utvalget la fram sin rapport «Med barnet hele vegen – barnevernsinstitusjoner som har barnas tillit» 26.10.23. Det overordnede målet har vært å vurdere hvilke oppgaver, rammer og omfang framtidens institusjonsbarnevern skal ha, og utrede et alternativ til dagens organisering med utgangspunkt i barnas behov. Utvalget har også sett på hva som skal til for å forbedre samarbeidet med andre sektorer.

Utvalget peker på en ny innretning som reduserer flytting og sikrer bedre samhandling mellom barnevernet, helsetjenesten og justissektoren, og en styrkning av de kommunale omsorgstiltakene.

Utvalget har kommet med 50 råd i satsingsområdene *helhetlig innsats og felles ansvar, et institusjonstilbud som tilpasser seg barnas behov og ressurser og rammebetingelser som gir barna ro, hjelp og trygghet*. Rådene omhandler bla:

- Ny og mer fleksibel innretning av institusjonsbarnevernet som reduserer flytting og gir barna et tilbud så nær hjemmet som mulig
- Helseteam fra spesialisthelsetjenesten knyttet til alle barnevernsinstitusjoner, som skal følge opp barna sine behov for helsehjelp og veilede de ansatte på institusjonen.
- Tiltak som setter helsetjenesten og kriminalomsorgen bedre i stand til å ta sin del av ansvaret, sammen med barnevernet, for barn med store og sammensatte behov
- Tverrfaglig kartlegging av behov og ressurser for at alle barn som skal flytte til institusjon
- Styrking av kommunale botiltak og nytt kommunalt omsorgstiltak for barn som barnevernet har overtatt omsorgen for

Fristen for innspill var 22.januar 2024, men kommunen har søkt om forlenget høringsfrist for å få en politisk behandling av høringsvaret.

Sarpsborg kommune har igangsatt et stort arbeid med dreining mot mer forebyggende tiltak og tjenester framfor iverksettelse av tunge barnevernstiltak.

Kommunedirektøren stiller seg bak de fleste foreslåtte tiltakene i rapporten.

Kommunedirektøren støtter forslag om å utrede behovet for langtidsplasser i det psykiske helsevernet og sikre tilstrekkelig døgnkapasitet, slik at barn med alvorlige psykiske lidelser og rusproblematikk, ivaretas gjennom en spesialisert døgnbehandling.

Opprettelse av helseteam knyttet til barnevernsinstitusjonene støttes. Kommunedirektøren mener helseteamene også må ha ansvar for å følge opp barnet og sikre overganger med god informasjonsoverføring til andre deler av tjenestene ved avslutning av institusjonsoppholdet. God informasjonsoverføring bidrar til mer helhetlige og koordinerte tjenester. Det er behov for økt fleksibilitet og multisystemisk tilnærming, slik at de mest sårbare ikke faller utenfor behandlingsopplegget.

Bruk av kommunale botiltak i barnevernstjenesten foreslås som et eget botiltak i barnevernsloven. Slik kommunedirektøren forstår den foreslåtte målgruppen, er dette en

målgruppe med potensielt stort spenn i omsorg- og oppfølgingsbehov. Store ulikheter i brukergruppens behov medfører en risiko for at det vil presse seg fram behov for å etablere «ene-tiltak» i regi av kommunen og at ansvar og oppgaver i praksis overføres fra stat til kommune.

Videre er kommunedirektøren bekymret for hvordan situasjonen i fosterhjemsomsorgen vil samvirke med at kommunene får ansvar for å etablere «botiltak med heldøgns omsorgstilbud», foreslått lovendring og konsekvensen av dette. Tiltaket bør legges til Bufetat sin tiltaksportefølje eller fullfinansieres gjennom statlige midler.

Kommunedirektøren støtter foreslått innretning på institusjonstilbudet. Overgang fra 7 ulike målgrupper til 3 institusjonstyper reduserer kategoriseringen av barn og unge med behov for institusjonsopphold, og legger rette for mer fleksibilitet i tilbudet. Det er viktig at institusjonstilbudet i større grad ivaretar barns behov for geografisk nærhet til familie og nettverk, eventuelt mulighet for å fortsette på samme skole og opprettholde betydningsfulle relasjoner.

Utvalget foreslår å overføre ansvaret for grunnskoleopplæringen for barn som bor på barnevernsinstitusjon fra fylkeskommunen til kommunen. En omlegging av ansvaret fra fylkeskommunal PP-tjeneste vil kreve økt bemanning i kommunal PPT, og økte kostnader til skole og spesialundervisning for hjemkommunene. Kostnadene har tidligere vært dekket av fylkeskommunen. Kommunedirektøren mener det er behov for en avklaring av hvilke økonomiske konsekvenser endringen vil medføre for kommunene og hvordan kommunene vil bli kompensert.

Kommunedirektøren ser viktigheten av forslaget om å opprettholde en kontakt med opprinnelig skole for barn i akutt og utredningsinstitusjon. Tiltaket vil også være stort og inngripende for nærskolen gjennom å legge til rette for digital fjernundervisning for enkeltelever. Det vil være utfordrende å overføre den daglige opplæringen i et klasserom i et digitalt format. Dette handler om arbeidsmetoder i dagens skole, med fokus på elevaktivitet, som vanskelig lar seg overføre digitalt.

Ordningen med støttehjem for barn på institusjon ser kommunedirektøren som et godt tiltak. At dette skal være et frivillig ikke-betalt oppdrag sees som utfordrende ut fra erfaringer med å rekruttere besøks-/avlastningshjem, selv i barns nettverk. Besøks-/støttehjem er økonomisk godtgjorte ordninger. Støttehjem vil kunne falle inn under en definisjon av besøks-/avlastningshjem. Dersom dette blir en godtgjort ordning, bør den dekkes gjennom kommunens egenandel for institusjonsplass.

Kommunedirektøren imøteser en klargjøring av at Bufetats bistandsplikt ikke er innfridd før tilbud foreligger i barnets hjemstedsregion og at det utarbeides en samlet plan for dimensjonering av institusjonsplasser som hensyntar dette. Kommunen har i senere tid opplevd brudd på bistandsplikten ved akutte plasseringer, med begrunnelse i mangel på plasser og ved at det gis tilbud om institusjonsplass som ut fra barnevernets vurderinger ikke ivaretar barnets behov.

Brudd på bistandsplikten sees også når ungdom må flytte ut av institusjonstilbud Bufetat har formidlet, når omsorgsbasen vurderer at de ikke lenger vil kunne ivareta ungdommens behov. Når det ikke foreligger tilbud om egnet institusjonsplass fra Bufetat, og ungdommen tilbakeføres til kommunen, er dette å oppfatte som et brudd på bistandsplikten. Kommunen har erfart å måtte etablere omfattende tiltak rundt barn og foreldre i hjemmet. Kommunen blir ikke refundert for merutgiftene dette gir, da de totale kostnadene overstiger kommunens egenandel for institusjonsplass.

Kommunedirektøren støtter forslaget om at kommunens egenandel på institusjonstiltak reduseres betydelig. Dette vil redusere risiko for at barn med behov for institusjonsplass må gjennom andre støttetiltak i forkant, for å prøve å forhindre kjøp av institusjonsplass. Bruk av store støttetiltak påvirker kapasiteten og tilgjengeligheten i det lokale barnevernet.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi: Det går ikke klart fram av rapporten hvordan kommunene skal kompenseres for overtagelse av ansvaret for grunnskoleopplæringen. Opprettelse av kommunale botiltak med heldøgnsstilbud kan gi økonomiske utfordringer pga svingninger i behovet for botilbud. Redusert kommunal egenandel for kjøp av institusjonsplasser vil ha en positiv effekt på kommunens økonomi.

Miljø: Ikke vurdert

Folkehelse: Et godt barnevern med mer fleksible tiltak, som ivaretar behovet for geografisk nærhet til familien, bidrar til å opprettholde betydningsfulle relasjoner. God måltettet omsorg og gode relasjoner er viktig for barnets utvikling og trivsel.